

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

3. De modo acquirendi Dominium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

4 Theologiae Moralis Lib. XXXVI.

ad Dom.
ni acqui-
sitionem?

acquisitionem, quando illud est ab vno in alium transferendum. *Titulus* scilicet, & *Traditio*. Est autem titulus id, in quo totum ius primitus fundatur, ut emptio, donatio, hereditatis successio, per hæc tamen nondum habetur dominium, aut ius in re, sed solum ad rem, nisi accedat traditio, quæ est veluti conditio necessaria, ut ex vi prioris donationis, vel emptionis retuleret dominium. *Contra* iur. l. 2. *variatur*. c. 19. *numer.* 3. *Says in claus.* l. 9. c. 10. *num.* 9. & 10. *Lell.* l. 2. c. 3. *duh.* 3. In quibusdam tamen casibus iure communi Cæsareo, ad dominium acquirendum non est necessaria traditio. Primo ad ius hypothecæ, vel pignoris nuda conventio, vel legis dispositio sufficit. Secundo in beneficiis ius in re acquiritur per collationem, & acceptationem. Tercio, in hereditate, Dominus enim fit quis hereditatis, siue per testamentum, siue ab intestato, sola adita hereditate verbo, vel facto. Quarto in legato, si enim certares tibi legata sit, statim per acceptationem illius Dominus efficeris. Quinto, quando aliquid donatur, venditur, aut relinquatur civitatibus, Ecclesiis, aut aliis piis locis, aut in captiuorum redemptionem. Sexto, si princeps contrahat cum aliquo, vel donet, & intendat transferre Dominium, erit quidem absque alia traditione translatum. Verum quando dominium non transfertur ab vno ad alterum, ad acquisitionem eius sufficit apprehensio. Sic enim acquiruntur dominia earum rerum, quæ nullius sunt. Omnia hæc suo ordine è iuribus hæcce accepi, l. 1. ff. de pignoris. C. si tibi absente, de praebend. in 6. *Instit.* de heredum qualis. 6. *ultim.* l. A. Titio, ff. de furtis, leg. vii. C. de Sacrosanct. Ecclesiis.

CAPVT III.

De modo acquirendi Dominium?

17
De domi-
ni post A.
de lapsum
diuisione.

Vasi iure naturali genus humanum habet aliquo modo dominium rerum inferiorum, quæ ad vitam degendam sunt necessariæ. Gen. ii. *Dominamini piscibus maris.* Iuxta celebre illud Iurisperitorum prologium, *Res omnis iure naturæ sunt communes.* *Cod. l. ius gentium, dict. leg. ex hoc iure*, ff. de inst. & iure. Dominium tamen ante diuisionem factam non fuit in aliquo priuato homine, sed in toto genere humano, idque non tam actu, quam potestate, & iure. Quia naturæ Authores visibiles non vnus hominis, sed omnium simul hominum creauit ad vsum, vnde nullius erant positine, tamen singuli, vel omnes simul habebant ius ad illa occupanda, & dominium acquirendum per anticipationem occupationem. Quare hoc ius non tribuebat actu dominium, sed tantum potentia, ut scilicet possent homines ea bona sibi propria facere per occupationem, à qua sane iniuria non poterant prohiberi. Vnde patet, rerum diuisionem, & priuata earum Dominia naturali legi non repugnare;

Imo lex naturalis concedit potestatem diuidenti bona eaque propria efficiendi. Hinc duminiorem diuilio post A. de lapsum non solum fuit licita, sed etiam generi humano commoda, quia magis sollicitus est quisque ad sua seruanda, quam ad ea, quæ cæteris sunt communia, sicque hominum status pacificus apte conseruatur. Hæc autem diuilio non est iure naturali introducta, nec diuino positio, nec ciuili, sed iure gentium, seu communi populorum consensu. Non iure naturæ, quia alioqui contra naturam esset rerum communio, quod patet esse falsum ex primitiue Ecclesiæ praxi, ac Religionum viâ. Non iure diuino positio, quia nullibi tale ius extat. Non iure ciuili, nam ante omne ius scriptum erat hæc dominiorum diuilio. Vnde constat factam esse iure gentium, quare omnes gentes non extremè barbaræ in hanc diuisionem pacis causa consentiunt, & ut res ipsæ melius priuata cuiusque cura administrantur. *D. Tho. 2. 2. q. 66. a. 2. ad 1. Becan. de inst. c. 5. q. 3. Says in claus. l. 9. c. 8. Valent. 2. 2. d. 5. q. 10. pnn. 2. Sylu. ibi q. 66. a. 2. q. 1. Mol. 1. 2. l. 1. r. 2. d. 20. conc. 2. Fil. 17. 31. c. 5. q. 1. & 2. Laym. l. 3. tr. 1. c. 5. m. 5. Ilidor. ad c. ius naturale dist. 1.*

Equidem quatuor modis dominium in homines acquiritur. Primo, Belli iure, quando scilicet in bello iusto quis capitur, iure gentium consuetio in bello seruari, mancipium fit capientium, inter Christianos autem hoc ius non seruatur ob consuetudinem contrariâ merito iam præscriptâ. Secundo, titulo natiuitatis, qui enim nascitur ex matre ancilla, siue pater liber sit, siue non, fit seruus, quia partus ventrem sequitur. Tercio, iusta condemnatione qua quis fit seruus, si ad hoc propter delictum à legitimo iudice condemnatur. Quarto, emptione, & venditione, si quis enim se vendat, vel à patre venundetur, fit seruus emptoris, cum homo iure naturali sit suæ libertatis Dominus, & consequenter, possit eam alienare, seque in seruitutem adigere. *Sylu. v. seruus, q. 3. Says in claus. l. 9. c. 6. n. 10. Lell. l. 2. c. 4. dub. 4. Fillinc. tr. 3. l. n. 116.*

Dominium autem rerum irrationalium multis modis acquiritur. Primus est per occupationem. Secundus, per natiuitatē. Tertius, per alluionē. Quartus, per effectiōem alicuius rei eū aliena materia. Quintus, per accessiōem. Sextus, per confusiōem materiarum, & specierum commixtionem. Septimus, per ædificationem, & plantationem. Octauus, per traditionem rei cū animo transferendi dominium. Nonus, per possessionē bonæ fidei rei alienæ. Decimus, per contractum, vel quasi contractum. De quibus modis speciatim suis locis disseremus. *Ex Inst. & Digestis, titulis, de acquirend. possels.*

Iure gentium res illæ sunt primo occupatis, quæ antea nullius erant, nequynquam fuere, nisi de aliquibus in particulari aliud, aut iure Re. res sunt gni alicuius, aut iure ciuili constitutum sit. Ad hoc autem genus reducuntur. Primo bruta, panis. Iuxta animalia sua natura fera, vel mansuetas. Secundo, lapilli, ac gemmæ in maris litore. Tercio, ea, quæ habentur pro derelictis. Quarto, ea loca, quæ aut nunquā habitata fuere, vel saltē longo tempore, sunt ab habitatoribus desertæ. Quinto, res naufragio amissæ, vel in fundum pelagi iactatæ per longum tempus. Sexto, ea, quæ dicuntur bona vacantia per mortem alicuius nullo

18
Quatuor
modis Do-
minium in
homines ac-
quiruntur.

19
Decem ve-
ro modis
Dominium
rerum ir-
rationali-
um com-
paratur.

20
Quanam
res sunt
primo occu-
patis.

nullo relicto hærede. Septimo Theſauri. Octavo, Syllæ caduz. Nono, palca. Sayr. in clauſ. l. 9. c. 9. n. 4. Fillinc. rr. 3. n. 12. 8. Medina C. de reb. reſtituend. g. 12. d. 2. Sylu. v. Inuentum g. 1.

Porro animalia natura ſua manucta, ac do-
meſtica, vt ſunt onēs, boues, equi, ſues, gallinæ
domieſticæ, ac ſimiles non ſunt occupantis,
etiāſi euaserint dominorum poteſtatem, nec
licet ea capere. Quia hæc licet fuge-
rint, non tamen ideo recuperant libertatem,
& adhuc in prioris Domini manent Domi-
nio ideo vbiūque ſint oberrantia, domi-
nis ſunt reſtituenda, imo ſi à lupis, aut à
vulpe capta fuerint, qui ea exemerit, reſti-
tuere debet quidquid ex illis ſuper fuerit, po-
teſt tamen qui extraxit, vel deuſit, pretium
ſue exigere induſtrie. Animalia verò, quæ
manueſcunt ſolent, & viū manueſcunt ſunt,
tam diu manent ſub poteſtate Domini-
orum, quam diu conſuetudinem habent ex li-
bera vagatione redendi, idēque non ſunt
primo occupantis, vt ſunt caniculi, cerui,
paſiones, columbæ domeſticæ. Quod ſi con-
ſuetudinem arbitrio prudentis redendi ami-
ſerint cum à nullo impediatur, licet ea occu-
pare, & occupantis ſint, quia tunc cen-
ſentur ſe ſem naturale libertatem recepiſſe.
Denique animalia, quæ proprie fera ſunt, ac
ſylueſtria, & domino carent, primo occupa-
tis ſint, ſine in proprio capiuntur agro, ſive
in alieno, ſine in comuni, ſi autem hæc
dominum habeant, tam diu retinetur eorum
dominium, quam diu ſub cuſtodia domini
ſunt, quod ſi poteſtatem Domini euaserint, &
difficilis ſit eorum captura primo occupantis
ſint, & Gallinarum, inſtit. de rerum diuiſ. l. Pom-
poniuſſ. de acquir. rerum Domini. Nauar. ſum. c.
17. n. 12. 8. Mol. 10. rr. 1. d. 4. l. 1. l. 1. 2. c.
6. dub. 6. n. 2. Sylu. 2. 2. q. 66. a. 2. q. 2. Fillinc.
rr. 3. n. 130. Becan. de inſtit. c. 5. g. 4.

Fera percuffa lethaliter Dominium eſt pe-
ſpercutientem, ſi eam ita inſequatur, vt mo-
raliter eſſet capturus, quod ſi percipientem eſt
tantum cauſa, vt alius capiat, diuidenda eſt præ-
da, quamuis dominium ſit ſolum penes capien-
tem. Fera autem laqueo alterius extracta in foro
conſcientiæ eſt illius, qui laqueum tetendit, ſi
moraliter erat ad illius manuſpercutientem, quod
ſi euadere probabiliter poterat laqueum, ſit ex-
trahentis. Inſuper ſi fera, quam vnus perſe-
quitur, in alterius incidat laqueum, vtique
habet ius occupandi, & primo occupanti
cedet in Dominium. Adnotariū verò, in his
omnibus habendam eſſe conſuetudinis loco-
rum rationem. Sayr. in clauſ. l. 9. c. 9. n. 5. Mol. 10.
rr. 2. d. 4. 2. Manu. p. 1. ſum. c. 37. n. 7. Fillinc. rr.
3. n. 136. Leſſi. l. 2. c. 4. n. 32.

Lapilli, ac gemmæ in littore maris inuentæ
ſunt inuentoris, ſed ad hoc dominium compa-
randum, non ſatis eſt ſolus aſpectus, & inuen-
tio, ſed requiritur etiā apprehenſio, vel aliā
exterior actio, qua quis oſtendat, ſe velle eam
dominium acquirere. Venæ metallicæ, ſi ſit
in loco publico poteſtas eſt penes principem,
qui ſolus eam poteſt effodere, ſi autem in loco
priuato aſſit, huiusmodi poteſtas eſt penes loci
Dominum. Sylu. 2. 2. q. 66. n. 5. cap. 1. Sotus lib.
5. de inſtit. queſtio. 3. a. 3. Becan. de inſtit.
cap. 5. q. 10. Leſſi. l. 2. c. 5. dub. 12. Fagund. de inſtit.
l. 2. c. 2. m. 2.

Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V.

Etiā ſunt primo occupantis, ea, quæ pro
derelictis habentur, qualia dicuntur, quæ vel ex-
preſſo actu domini, vel præſumpto talia facta
ſunt, in dubio autem an ſint talia, coniecluris
eſt iudicandum. Quæ vero naufragio iactantur
in vnda, non hoc ipſo ſunt derelicta, nec
quæ de incendiis, ac ruinis eripiuntur. Ligna
vero, quæ ex fluminum inundatione alpor-
tantur, pro eorum qualitate, pro diſtancia do-
mini, pro induſtria appoſita ad illa eripien-
da, arbitrio prudentis eſt iudicandum, nam pro de-
relictis ſint habenda. Nauar. ſum. c. 17. n. 98. &
170. Becan. de inſtit. c. 5. g. 13.

Inſulæ iure comuni ſunt capientiū, ſi in ma-
ri exiſtant, quæ vero in flumine natæ in medio
ſunt fluminis, communes ſunt iis, qui ab vtra-
que fluminis parte media habent, ſi autem al-
teri parti ſint propinquiores, dominium illa-
rum penes eos erit, qui prope eam ripā prædia
poſſident. Conſuetudo tamen fert, vt ſubditi
cuiusque Reipublicæ ei addicant inſulam, vel
aliū locum deſertum, quem recipiunt, præmio
ab ipſa accepto. Inſtit. de rer. diuiſ. l. Inſula Mol.
10. rr. 2. d. 5. g. 57.

Bonorum vacantium dominium iure ciuili
communi ad ſiſcum deuoluitur, ſi deſectus ſit
laicus nullo hærede relicto, qui ab inreſtato ſuc-
cedat. Peregrinorum autem bona mobilia mo-
rientium in hoſpitalibus diſtribuenda ſunt eo-
dem iure in pias cauſas per loci Episcopum. Mul-
tis tamen in locis bona obuentium in Xenedo-
chiis ipſis adiudicantur, alibi verò in capitulo-
rum erogantur redemptionem. l. 1. §. vlt. ff. de in-
re ſiſci. auth. omnes peregrini.

Theſaurus, ſeu vetus pecuniæ depoſitio, cuius
non extat memoria, ad quemnam dominum
pertinuerit, iure naturali, & gentium in occupa-
tis inuentoris dominium tranſit. Communem au-
tem iure ſtatutum eſt, vt ſi in proprio fundo
theſaurus fuerit inuentus, totus ſit inuentoris, in
alieno, & fortuito repertus, dimidium erit inuen-
toris, & dimidium Domini fundi. Si vero de in-
duſtria quæſitus ſine conſenſu domini totus
Domini erit poſt iudicis ſententiam. At ſi ex
conſenſu Domini quæſitus fuerit, pacto eſt
ſtandum. Si quod fuerit ininitum, alioquin totus
Theſaurus erit inuentoris. Quod ſi fundus duos
Dominos habeat, nimirum directum, & vtilem,
dimidium erit inuentoris, & alterum dimi-
dium inter illos ex æquo eſt diuidendum. Qui
autem emit locum. Sciens in eo recludi The-
ſaurum, efficitur Dominus totius Theſauri, quia
Dominus loci non cenſetur Dominus Theſau-
ri inibi latentis, cum non ſit pars loci, nec fru-
ctus: ideo tanquam carens domino primo oc-
cupantis erit. Porro ſi theſaurus in loco publi-
co inueniatur, v. g. in flumine, in platea effoſa in
via publica, dimidium inuentoris, dimidium eſt
Principis. Quando autem in loco Sacro The-
ſaurus inuenitur, dimidium ſibi acquirit inuen-
tor, & dimidium eſt Prælati, vel Eccleſiæ, cuius
ſacer eſt ille locus. At ſi per magicam artem
in aliquo fundo Theſaurus ſit repertus, poſt iu-
dicis ſententiam pertinet ad ſiſcum pars in-
uentoris, Dominus autem loci ob maleficiū
alterius non debet ſuo iure priuari. Hæc ſe-
cundum ius commune, ſi vero aliqua in Pro-
uincia alia vigeat lex, aut conſuetudo, illi
ſtantum, Molin. tom. 1. rr. 2. d. 56. S. a. v. The-
ſaurus

6 Theologia Moralis Lib. XXXVI.

28
De dominio
in columbas

Porro quando columbæ redeundi amittunt conserudinem, v.g. si bis, terve tempore consueto non redeant, sunt occupantis. Quia tunc censentur, se recepisse in agnam libertatem, & amplius non esse in prioris Domini potestate, Sylu. *V. Inuentum* q. 2. Salon 2. 2. q. 62. à 3. contr. 4. Aragon *ibi*, *concl.* 7. Atqui arte, vel fraude alienas columbas ad suum attrahit columbarium, in eo spargendo certa semina: facti est reus cum restituendi obligatione. Debet tamen adesse interio principaliter, alienas inescandi columbas, nam excularetur ille, cuius principalis finis esset, suas pascere, ac retinere, ne alio euocentur. Medina in 4. *dist.* 8. 5. *quest.* 8. Nauar. *sum. c.* 17. *num.* 127. Quando vero lege præscriptus est terminus, intra quem columbas aucupare, quis prohibetur, intra illum eas capere, lethale est cum onere restitutionis, extra illum verò terminum eas aucupare absque piaculo, & restitutionis debito licet. Ratio prioris est, quia cum lex talem præscribat terminum, iustaque sit consequenter effectus, vt intra illum terminum columbæ sint bonæ propria Domini illius columbarij, atque ideo eas capere non licet quando vnus tantum est columbarium eo in loco: fin autem plura sint columbaria, & columbæ capiuntur intra terminum præscriptum, intra leuam ab vno columbario extra leuam ab alio, tunc quidem si aucupi constaret euidenter, columbas, quas capere contendit esse columbarij distantis vltra terminum à lege præscriptum, non peccaret. Sed quia raro euenire potest, vt id sciatur, in dubio præsumendum est, eius esse columbarij, quod intra terminum est à lege præscriptum. Ratio deniq; posterioris est, quia cum hoc animal quasi medium sit inter domesticum, & ferum, rebulque pascatur alienis, statuere potest Princeps, vt cum eo onere Dominus columbarij, illarum retineat dominium, vt si extra terminum illum capiantur maxime à Dominis locorum, in quibus diuagantur, ea ipsa captione dominium amittit, & capientium dominio cedant. Salon 2. 2. q. 62. a. 3. contr. 4. *concl.* 3. Bannes *ibi*, *dub. ult. conc.* 5. Tolet. *l.* 5. *cap.* 20. Corduba *sum. c.* 21.

29
De Domi-
nio in syl-
uis, seu li-
gnis ca-
diuis

Syluæ (aut montes) in quib. arbores cædi solent, quædam sunt communes, quædam particulium hominum, aliæ sunt Principum si sint communes, quamuis incola Urbis, vel pagi cædat in propriam vtilitatem aliquot arbores sine facultate, non peccat lethaliter, nec ad restitutionem obligatur. Si tamen comprehenditur; pœnam tenetur solvere, & obligaretur ad restitutionem, si magnam faceret stragem. Quia non est credibile, velle communitatem suis membris maiori rigore illos vsus interdiceret quam sub culpæ venialis reatu, & pœnæ soluendæ, si capiuntur, (quæ non debetur nisi post Iudicis condemnationem) non prohibendo, quin acceptum sibi acquirant, nisi modum valde excedant. Nec obstat pœnæ granitas si fortè grauissima opponatur, quæ pœnæ vt iuste sint, debent delicto commensurari, & qui alacris affolent ad terrorem imponi. Tolet. *l.* 5. *c.* 20. Syl. 2. 2. q. 66. a. 2. q. 3. *concl.* 1. Salon *ibi* q. 62. a. 3. contr. 2. Sayr. in *clau.* l. 1. c. 10. *num.* 31. Sotus de *iust. l.* 4. q. 6. a. 4. At quando Syluæ sunt particularis Domini, peccatum est lethale ligna cedere obligans ad restitutionem, nisi lenitas materiæ excuset. Valent. 2. 2. d. 5. q. 6. *punct.* 5.

dub. 7. Grauius vel extreme indigens lignis ad familiæ sustentationem non peccat ea lendens in Principum Syluis. Quando autem licet ligna cadere in syluis communibus, licet etiam fructus earumdem arborum colligere. Non peccat, nec ad restitutionem, aut pœnam tenetur, qui ligna cædit, ac venatur in Sylua iniuste prohibita. Ad pœnam solummodo tenentur deprehensi, qui ligna cædunt ex montibus vicorum conuicinorum, si vicini etiam in eorum Syluis cædant. Sayr. in *clau.* l. 1. c. 10. *num.* 17. Arag. 2. 2. q. 62. a. 3. *conc.* 8. Manu *sum. ro.* 1. c. 38. n. 5. Azor. p. 3. l. 5. c. 17.

Quæ de syluis dixi, de pascuis gregum, dicta cenſe. Vnde qui pecora sua in alienis pratis inuito Domino pascit, sine sint alienis communis, siue personæ priuata, lethaliter peccat, nisi paritas materiæ excuset, & ad restitutionem damni illati tenetur, sine vlla iudicis sententia, pœnam verò non nisi post iudicis condemnationem solvere obligatur. Qui verò pascit illa in paratis patentibus, non tenetur ad restitutionem, nisi post iudicis condemnationem. Ratio est eadem pratorum, ac Syluarum, maxime cum facilius crescant herbe, quam syluæ. Salon 2. 2. q. 62. a. 3. contr. 2. *concl.* 6. Bannes *ibi*, *dub.* 4. *concl.* 6. Lopez p. 1. *instr. c.* 146. Princeps potest statuere, vt collectis fructibus ac frugibus, nulli prohibeat aliis pastum suis inagris, dummodo prædia & agri non sint vineæ, oliuæ, & alia similia, quæ magnum detrimentum patientur, si quoad pastum omnibus communia essent. Quamuis autem Dominus alicuius ciuitatis, aut loci in pascuis publicis sui territorij iurisdictionem ciuilem, & criminalem habeat, nullum tamen ex hoc iure dominium in illis habet, & ad restitutionem tenebitur, si in pascuis, ac syluis communibus damnum notabile gesserit. Conar. *l.* 99. *pract. c.* 37. Corduba *sum. q.* 18. Mol. de *iust. ro.* 1. r. 2. d. 59. *conc.* 4. & 5.

Lucrum denique ex venatione, ac piscatione licita in venatoris, ac piscatoris cedit dominium, sua ex natura venatio, ac piscatio licita est. Magistratus autem, Princeps, vel Respublica, imo Dominus montis, aut fluminis illam peccat prohibere, Princeps, qui ius venandi sibi reſeruat obligatur ad cauenda damna, quæ ferè vicinorum agris possent inferre. Im pediens iniuste alterum venari, aut piscari ad restitutionem probabilis lucris impediti tenetur. Qui venatur, aut piscatur in loco interdicto, peccat quidem contra iustitiã, & pro ratione iniuriæ, vel damni mortaliter, aut venialiter cum obligatione compensandi damnum, acquirit tamen dominium eorum, quæ capit, venatio, aut piscatio, illicita est, quando ius venandi competit alicui particulari ratione conductionis, vel concessionis, talisque venatio, aut piscatio obnoxia est restitutioni, ratione habita damni, vel lucris cessantibus. Qui venatur, vel aucupat feras mansuefactas, postquam naturalem libertatem requiesierunt, non tenetur ad restitutionem, secus si venetur feras mansuefactas, postquam agnatã libertatem amiserunt. Lessi. *l.* 2. c. 5. n. 34. 37. 43. Sã v. venatio, n. 4. Filliuc. *tr.* 3. *l.* 1. n. 138. 142. Bonac. de *reſt. d.* 2. q. ult. *sect.* 1. *pun.* 1. Mol. *rom. 1. tr.* 2. d. 43. 46. 49. 50. Diana p. 3. *tr.* 6. *ref.* 18. & 19.

CAPVT